

Slobodan Divjak

Odgovor “moralnim gromadama” i intelektualnim patuljcima (Sajt Nedeljnika 12. 11. 2018.)

Sa zakašnjenjem sam pročitao Nedeljnik – publikaciju koju inače veoma cenim zbog njenog profesionalizma i kvaliteta – u kojem je objavljen tekst Tri akademika o izborima za Srpsku akademiju nauka i umetnosti. Pošto je u tom tekstu jedan od potpredsednika SANU, Zoran Popović, nastojao da diskvalifikuje moj teorijski rad, sa malim zakašnjenjem šaljem redakciji Nedeljnika svoj odgovor.

Naravno, taj odgovor neću zasnovati na narcisoidnim samohvalospevima o svom stvaralačkom opusu, već ću, poštujući manir korektnosti, pustiti druge da svedoče o njemu.

1. Nedavno se pojavilo “online” izdanje časopisa *Balkan Journal of Philosophy* koji, pod pokroviteljstvom Bugarske akademije nauka, izlazi samo na engleskom jeziku (on će u štampanom obliku biti objavljen tokom novembra – vol. 10, br. 2, 2018). Taj časopis, čiji je glavni urednik prof. Petrov, uživa veliki ugled ne samo u balkanskim već i u evropskim okvirima. U redakcijskom komentaru diskusionog bloka publikovanog u tom broju časopisa ističe se sledeće: “Tokom decenija posle Hladnog rata, problem kulturnih različitosti postao je glavni predmet spora u teorijskim i političkim diskusijama koje se vode u liberalno-demokratskim društvima Evrope i Severne Amerike... *Balkan Journal of Philosophy* želi da inicira raspravu o temi “Liberalna demokratija i kulturna različitost”. U tom cilju, u ovom broju donosimo čuveni kratki tekst Ričarda Robsona “U kom smislu je multikulturalizam samo oblik komunitarizma” i studiju Slobodana Divjaka “Komunitarizam, multikulturalizam i liberalizam” (oko 50 strana – prim. S. D.) kao uvod u raspravu o pomenutoj temi zbog njihove preglednosti i obuhvatnosti. Pozivamo sve kolege koji imaju šta da kažu o naznačenim problemima da pošalju odgovarajuće tekstove. Tekstovi koji budu dobili pozitivne recenzije biće objavljeni jedan za drugim u narednim brojevima našeg časopisa...” (Redakciji Nedeljnika šaljem u posebnom dodatku ovaj redakcijski komentar na engleskom jeziku).

Posle ovoga navoda postavlja se pitanje: da li su ikada Zoran Popović i Ljubomir Maksimović doživeli takvu čast da dobiju poziv od eminentnog stranog časopisa da u njemu napišu tekst koji će biti predmet dalje rasprave o zadatoj temi. Naravno da ja lično takav poziv shvatam kao priznanje čitavoj našoj društvenoj misli.

2. Boris Majler iz Španije, prilikom svoga komentarisanja na engleskom jeziku stvaralačkih dometa slovenačkog filozofa Slavoj Žižeka, naglašava: “Divjakovo delo Tradicionalni esencijalizam i pluralizam bolje je od svih Žižekovih knjiga zajedno. Kad je reč o filozofskoj mudrosti, Divjaka mogu porediti jedino sa veličanstvenom kreativnošću Deleza” (videti Google internet Against Liberal Communists – Zizek u LRB, 30. mart, 2008).
3. U velikoj raspravi o problemima koje otvara moja knjiga Teror uma ili teror nad umom u kojoj je učestvovalo oko petnaestak naših istaknutih teoretičara a koja je održana u Institutu za filozofiju i društvenu teoriju, dobio sam ne mali broj nekonvencionalnih pohvala. Primera radi, Đorđe Vukadinović me je označio kao našeg najboljeg živog političkog filozofa; Trivo Inđić je konstatovao da je Divjakov doprinos filozofiji prava i analizi dela Karla Šmita “prominentniji od Tadićevog”. Pokojni Aleksandar Ilić je istakao da moja pomenuta knjiga

predstavlja najdublju i najsistematičniju razradu liberalističkog učenja kod nas. Itd. (Snimak te šestočasovne rasprave nalazi se na Youtube).

Zoran Popović je pokušao da diskredituje moj teorijski opus rečima: “ceo radni vek je proveo kao novinar, a kasnije kao direktor Trećeg programa”. Nastranu akademikova posvađanost sa elementarnim formalno-logičkim pravilima mišljenja: jer po toj rečenici ispada da sam ja tek posle isteka svoga radnog veka postao “direktor” Trećeg programa. Najbitnije je tu što navedena moja funkcija nikada nije postojala, već samo funkcija glavnog i odgovornog urednika Trećeg programa Radio Beograda i njegovog istoimenog teorijskog časopisa koji je u bivšoj Jugoslaviji, zajedno sa Praksisom, tertiran kao najbolji jugoslovenski časopis. Ovo Popovićevo pogrešno imenovanje jedne od mojih nekadašnjih funkcija svedoči da on nikada nije imao kontakt sa Trećim programom i njegovim časopisom, što je poražavajuće za jednog akademika, pošto ne verujem da postoji ijedan viđeniji srpski intelektualac koji nije upućen u karakter pomenutog radijskog programa.

Otuda se ne treba čuditi što Zoran Popović ne zna da su se svi članovi Trećeg programa bavili stvaralačkom delatnošću ostavljajući, pri tome, duboki trag u našoj kulturi. Radoman Kordić je napisao preko deset knjiga i dobitnik je nagrade Nikola Milošević za knjigu godine. Slobodan Samardžić i Karel Turza, zahvaljući njihovom bavljenju teorijskim radom u pomenutom programu i kasnijoj univerzitetskoj karijeri postali su naši vrhunski mislioci. Rade Kuzmanović je objavio veliki broj romana i zbirki eseja, pri čemu je jedan njegov roman ušao u najuži izbor za NIN-ovu nagradu. Rade Kalik je autor dela Filozofija običnog jezika koje služi kao obavezna literatura na Filozofskom Fakultetu u Beogradu. Pokojni Milorad Belančić objavio je oko 10 filozofskih spisa. Pokojni Slobodan Ristić je bio uvažavan kao naš najbolji likovni kritičar. Sadašnji glavni urednik Trećeg programa Predrag Šarčević i njegov zamenik Ivan Milenković stekli su doktorske titule. Ivana Trišić nekadašnji muzički urednik programa o kojem je reč i sadašnja predsednica Udruženja kompozitora nosilac je, zajedno sa Hristinom Medić, prestižnih domaćih i međunarodnih nagrada; i najzad moja malenkost sa osam filozofskih knjiga i preko 50 prevedenih knjiga sa stranih jezika, pri čemu moja dela Problem identiteta i Nacija, kultura i građanstvo predstavljaju obaveznu literaturu na pet stranih i pet domaćih fakulteta.

Cinici bi verovatno rekli da je Treći Program Radio Beograda bio produktivniji u stvaralačkom pogledu od nekih naših instituta. Ponosan sam ne toliko što sam svim ovim velikim intelektualcima u ne kratkom periodu bio glavni urednik koliko zbog toga što su me oni uvažavali i uvažavaju kao vrsnog teoretičara.

Neobaveštenog Zorana Popovića bih obavestio da sam ja bio i direktor Radio Beograda u celini, čime dolazimo do problema njegovog omaložavanja novinarstva i novinara. Kao neko ko ne pravi neodrživu hijerarhiju između različitih intelektualnih delatnosti, poručio bih mu da su naši veliki novinari dali daleko veći doprinos modernizaciji naše kulture i razvoju slobodne misli u nas od ne malog broja naših univerzitetskih i akademskih mediokriteta.

Eklatantan primer prisustva mediokriteta u SANU je i njen sadašnji potpredsednik Ljubomir Maksimović koji u Nedeljniku deli drugima moralne i naučne lekcije “i šakom i kapom”. Poznato je da je osmoro naših eminentnih istoričara u Večenjim novostima objavilo tekst pod naslovom Ljubomir Maksimović – akademik sa jednom monografijom (14. Februar, 2016). Još daleke 1977. ovaj lukavi manipulator je kao docent najavio da je završio sintezu o vizantijskoj civilizaciji pod

naslovom Vizantijski svet koja je trebalo, po njegovim rečima, da izađe iste godine u izdanju Srpske književne zadruge. Svaki put kad je trebalo da bude izabran u više zvanje ili reizabran, on je ponavljao tu istu mantru. Ta laž mu je polazila za rukom jer je na kraju, ne objaviši nikad najavljeni delo, postao akademik sa jednom monografijom. To je samo jedan od primera kako Popovićeva deviza: biramo lik i delo dobija tragikomične dimenzije. Popovićeva fraza da biramo društvo u kafani, akamoli u Akademiji postaje smešna u svetlu činjenice da je Maksimović u Akademiji potpredsednik kao i on. Da li je on ikada protestovao protiv postavljanja Lj. Maksimovića na mesto akademijskog potpredsednika s obzirom na njegovu "patuljastu" bibliografiju i amoralnu biografiju.

Nikada, jer bi mu se to vratilo kao "bumerang". Naime, naš poznati fizičar svetskog glasa koji radi u Nemačkoj, Miodrag Kulić, postavlja ga u kontekst onih koji su "prisvajali tuđu intelektualnu svojinu". U tekstu Sunovrat akademije koji je nedavno objavljen u Vidovdanu, ovaj teorijski fizičar ističe: "Predsednik SANU je potpisnik i na radovima s više autora, ponekad čak i trideset, a njegovo ime utopljeno je u takvim slučajevima u masu drugih... To daje jaku osnovu naučnicima da sumnjaju da je na znatan broj radova ime predsednika SANU prosto upisano u listu autora bez njegovog relevantnog doprinosa, i da se tu radi o svesnom prisvajanju tuđe intelektualne svojine... Apelujem na Etički odbor SANU da pokrene disciplinski postupak protiv svog predsednika, zbog sumnji za prisvajanje tuđe intelektualne svojine... Kad se odmorim od boravka u Srbiji, pozabaviću se drugim krajem poluge Kostić-Popović. I to sa zadovoljstvom."

O trećem sagovorniku u razgovoru o izbornim procesima u Akademiji, Marku Anđelkoviću, ne mogu ništa da kažem, jer mi je naprosto potpuno nepoznat.